

Asia: VN/17688/2021

Työryhmän selvitysluonnos: datanhallinta-asetuksen kansallinen täytäntöönpano

Oletteko samaa mieltä datanhallinta-asetuksen sisällön kuvauksesta? Vaatiiko jokin kohta mielestänne lisää selvennystä, jotta pystytte soveltamaan datanhallinta-asetusta?

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Helsingin kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa työryhmän selvitysluonnoksesta. Asetuksella on lähtökohtaisesti laaja soveltamisala suojatun datan luokkiin ja se rajaa melko selkeästi, mihin dataan sitä ei sovelleta. Tätä käsitellään myös työryhmän selvityksessä. Asetus ja selvitys jättävät kuitenkin epäselväksi käytännössä, mitä dataa asetuksessa määriteltävät menettelysäännöt voisivat koskea tai koskevat uudelleenkäytön osalta. Tulkinta asetuksen mahdollisista vaikutuksista kaupunkien ja kuntien hallussa olevaan dataan vaatii siis lisäselvennystä.

Työryhmän selvityksen mukaan käytännössä jokaisella julkisen sektorin elimellä on hallussaan datanhallinta-asetuksessa tarkoitettua suojattua dataa, kuten henkilötietoja. Jatkossa on tunnistettava, että samaan viranomaisen hallussa olevaan tietoon voidaan soveltaa eri säädöksiä tilanteesta riippuen.

Datanhallinta-asetuksen menettelysäännöt datan uudelleenkäytön osalta soveltuisivat asetuksen ja kansallisen työryhmän selvityksen mukaan silloin, kun sen soveltamisalassa olevia tietoja on asetettu saataville. Asetus ei velvoita asettamaan dataa saataville, ja kansallinen selvitys jättää epäselväksi, mitä "saataville asetettua dataa" asetusta tulisi toimeenpanon alkaessa käytännössä koskettamaan. Esimerkiksi työryhmän selvityksen sivulta 41 alkava taulukko asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta datasta on varsin suppea eikä selvitä riittävällä tasolla, mitä dataa nykytilanteessa asetuksen perusteella voisi pyynnöstä saattaa uudelleenkäytettäväksi. Mikäli tietoa ei vielä ole tai mikäli uudelleenkäytettäväksi asetettua dataa ei taulukon ulkopuolelta ole tunnistettu, sekin on tärkeä tieto.

Selvityksessä tulisi konkretisoida, miten asetus konkreettisesti muuttaa datan uudelleenkäyttöä nykytilanteesta. Kunnat yhteensovittavat toiminnassaan laajalti yleislainsäädäntöä ja erityislainsäädäntöä eri sektoreilta. Julkisen sektorin elimet joutuvat myös uudelleenkäyttöpyyntöjen käsittelytapojen osalta määrittelemään sisäisiä prosesseja asetuksen soveltamiseksi. Datan käsite on työryhmän selvityksen mukaan määritelty asetuksessa erittäin laajasti ja avoimen datan direktiivin asiakirjakäsitteestä poiketen, minkä vuoksi asetusta toteuttaville julkisen sektorin toimijoille uudelleenkäytön laajuuden hahmottaminen on olennaista.

Epäselväksi toistaiseksi myös jää, miten tieto kaupungilla uudelleenkäyttöä varten saatavilla olevasta datasta tuodaan keskitetyn tietopisteen saataville. Muodostuuko kunnille tällöin päällekkäisiä ylläpitovelvoitteita tai vaateita mm. tiedonhallintamallin ja asiakirjajulkisuus kuvauksen lisäksi ylläpitää tietoja kansallisen tietopisteen osalta? Lisäksi selvennystä vaatii, mille tarkkuustasolle asti kunnille määritellään tai määritelläänkö tiedontuottajan roolia kansallisten (uudelleenkäytettäväksi asetettujen tai asetettavien) tietoaineistojen tuottamisessa. Esimerkiksi tilastojen ja hallinnon keskeisten yhteisten tietovarantojen tietojen muodostamisessa kunnilla on iso rooli. Sama kysymys koskee myös avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa.

Mikäli uudelleenkäytettäväksi on asetettu/asetetaan dataa, johon asetusta tulee soveltaa kunnissa, tarvitaan soveltamiseen ja yhteistyöhön perustettavan kansallisen tietopisteen kanssa vielä selkeää ohjeistusta ja tukea.

Oletteko samaa mieltä nykytilan arvioinneista? Miten datanhallinta-asetus vaikuttaa toimintaanne?

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Datanhallinta-asetuksen vaikutus kuntien toimintaan on datan uudelleenkäytön osalta epäselvä. Nykytilanteessa julkisuuslain alaiset tietopyynnöt ja tutkimusluvut ovat tapoja, joilla kunnat vastaanottavat dataansa koskevia pyyntöjä. Virallisten asiakirjojen julkisuus ja avoimuus huomioiden, kansallisen työryhmän mukaan julkisuuslain mukaisiin tiedonluovutuksiin sovellettaisiin jatkossakin julkisuuslakia eikä datanhallinta-asetusta. Selvitys jättää kuitenkin tältäkin osalta auki kysymyksen, missä julkisuuslain ulkopuolella olevissa tilanteissa ja datoissa datanhallinta-asetuksen säädöksiä sovelletaan.

Lisäksi kunnissa asetus vaatii nykyisten tietopyyntöjen ja tutkimuslupien käsittelyn ohella lisäohjeistuksia ja käytäntöjen määrittelyä asetuksen mukaisten datapyyntöjen käsittelyyn (datapyynnön vastaanotto tietopisteeltä, käsittely, mahdollisuus periä maksuja, datan käsittelyympäristöt, datan muokkaaminen uudelleenkäytettäväksi jne.). Asetusta toteuttaville julkisen sektorin toimijoille uudelleenkäytön laajuuden hahmottaminen on siis erittäin olennaista, jotta siihen valmistautuminen ja varautuminen on mahdollista.

Asetuksen määrittelemien datanvälityspalvelujen (data intermediation services) tarkoitus on luoda kaupallisia suhteita datan jakamista varten, minkä vuoksi näitä toimijoita koskevat ehdot eivät

suoraan vaikuta kaupunkien toimintaan. Näitä toimintoja koskevien roolien ja vastuiden määrittely on kuitenkin hyvin positiivista kehitystä. Datavälityspalveluiden kehittyminen linkittyy myös kaupunkien OmaData-operaattorikyvykkyyksien ja datan jakamisen ekosysteemien kehittämiseen. Tämä hallinnon sekä muiden ekosysteemin toimijoiden yhteistyö vauhdittaisi myös tehokkaasti mm. elämän- ja liiketoimintatapahtumakeskeistä palvelujen kehittämistä, kuten myös (kaupunkien tärkeänä pitämää) ihmislähtöisten proaktiivisten palvelujen kehittämistä.

Lisäksi kaupunkien ja kuntien toiminta voi linkittyä asetuksen määrittelemiin data-altruistisiin toimijoihin, joille dataa jaetaan asetuksessa määritellysti julkisten palveluiden kehittämiseksi rekisteröidyn pyyteettömällä suostumuksella. Data-altruismin merkitys voi vahvistua, mikäli valmistelussa oleva EU:n datasäädös tulee mahdollistamaan IoT-laitteiden käyttäjille oikeuden jakaa kyseistä dataansa kolmansille osapuolille esimerkiksi julkisten palveluiden kehittämiseen tai personoitujen palveluiden tarjoamiseen.

Vapaamuotoiset huomiot selvityksestä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Datan uudelleenkäyttöä mahdollistava ja edistävä sääntely sekä yhteiset prosessit ja selkeät menettelytavat sen toteuttamiseen ovat lähtökohtaisesti positiivista kehitystä.

Kaupungille ja kunnille laajemmin (riippuen erityisesti datan uudelleenkäyttöön liittyvistä tarkennustarpeista) datan asettaminen laajemmin hyödynnettäviksi tarkoittaa sekä lisähaastetta että ”spurttia” metadata, tiedon laatuun ja sijaintiin liittyvien asioiden kehittämiseksi.

Repo Jasmin
Helsingin kaupunki, Kaupunginkanslia